

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/65284,75-rocznica-Akcji-Bojowej-Kutschera.html>
03.05.2024, 06:38

75. rocznica Akcji Bojowej „Kutschera”

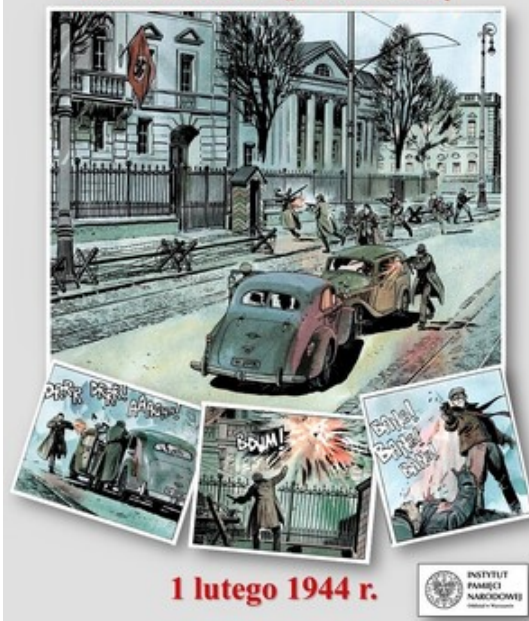
**75. rocznica wykonania przez oddział Armii Krajowej
wyroku śmierci na generale SS
Franzu Kutscherze – „kacie Warszawy”**

1 lutego 1944 r.

**75. rocznica wykonania przez oddział Armii Krajowej
wyroku śmierci na generale SS
Franzu Kutscherze – „kacie Warszawy”**

W piątek 1 lutego 2019 r. oficjalne obchody 75. rocznicy Akcji Bojowej „Kutschera” rozpoczęły się uroczystością złożenia wieńców i wiązanek kwiatów w miejscu walki żołnierzy Batalionu „Parasol” przy kamieniu w Alejach Ujazdowskich 23. Następnie liczne delegacje złożyły wiązanki i zapaliły znicze przed znajdującą się w pobliżu tablicą upamiętniającą rozstrzelanie mieszkańców Warszawy w dniu 2 lutego 1944 r. w Alejach Ujazdowskich przy ul. Chopina.

W uroczystościach zorganizowanych przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wraz ze Społecznym Komitetem Opieki nad Grobami Poległych Żołnierzy Batalionu „Zośka” udział wzięli m.in. przedstawiciele rządu, instytucji państwowych, weteranów Armii Krajowej i mieszkańcy Warszawy. W imieniu Prezesa IPN wieńce złożył prof. Jerzy Eisler, dyrektor warszawskiego oddziału IPN.

1 lutego 1944 r. wykonano wyrok na dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski Franzu Kutscherze, który zapisał się w historii jako zamach na Kutschere – właściwe określenie tego wydarzenia to Akcja „Kutschera”. Decyzję o akcji podjął komendant Kedywu KG AK August Fieldorf „Nil”, a jej wykonanie zlecono kompanii dyspozycyjnej Kedywu „Pegaz” (do stycznia 1944 r. „Agat”). Kpt. Adam Borys „Pług” rozkazał przeprowadzić akcję 1 plutonowi dowodzonemu przez Bronisława Pietraszewicza „Lota”. Rozpoznanie przeprowadzili dowodzeni przez Aleksandra Kunickiego „Rayskiego” wywiadowcy „Agatu”/„Pegaza”: Elżbieta Dziębowska „Dewajtis”, Maria Stypułkowska-Chojecka „Kama”, Hanna Szarzyńska-Rewska „Hanka” i Ludwik Żurek „Żak”. W skład grupy wykonującej wyrok weszło dwunastu ludzi: łączniczki-wywiadowczynie: „Dewajtis”, „Hanka” i „Kama”; wykonawcy: „Lot” i

Ryszard Jesiołowski „Żbik”, zastąpiony później przez Zdzisława Poradzkiego „Kruszynkę”, ubezpieczający Zbigniew Gęsicki „Juno”, Henryk Humięcki „Olbrzym”, Stanisław Huskowski „Ali” i Marian Senger „Cichy” oraz kierowcy: Bronisław Hellwig „Bruno”, Michał Issajewicz „Miś” i Kazimierz Sott „Sokół”.

Do akcji doszło ok. godz. 9:10 w al. Ujazdowskich przed budynkiem zajmowanym przez Urząd Dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski (nr 23), pomiędzy ulicą Chopina i Piusa XI. Wyrok na „kata Warszawy” został wykonany, ale rany odnieśli czterej uczestnicy akcji: „Lot”, „Cichy”, „Olbrzym”, „Miś”. Z kolei „Juno” i „Sokół” zginęli w dramatycznych okolicznościach podczas próby odprowadzenia samochodu do konspiracyjnego garażu. Trwający niecałe dwie minuty „zamach” na Franza Kutscherę był dla Niemców zaskoczeniem i wstrząsem. Wkrótce potem władze niemieckie przystąpiły do szeroko zakrojonych poszukiwań zamachowców i zarządziły surowe represje wobec wszystkich mieszkańców Warszawy.

Polecamy film Pawła Wudarczyka z rekonstrukcji akcji zorganizowanej przez warszawski Oddział IPN w lutym 2009 r. oraz rozmowę ze zmarłą w 2016 r. uczestniczką akcji Elżbietą Dziębowską „Dewajtis”.